

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/169649,Uroczystosc-wreczenia-Krzyzy-Wolnosci-i-Solidarnosci-dzialaczom-opozycji-antykom.html>
11.03.2026, 21:48

Uroczystość wręczenia Krzyży Wolności i Solidarności działaczom opozycji antykomunistycznej – Gdańsk, 31 sierpnia 2022

W 42. rocznicę Sierpnia '80 prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki wręczył odznaczenia działaczom dawnej opozycji.

31.08.2022

- To odznaczenie i Wasze życiorysy mają stać się dziś dowodem tego, że jesteście częścią katalogu narodowej pamięci. I w tej narodowej pamięci stoicie po stronie wolności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Ale jest też dowodem na to, że dzisiejsza Polska nigdy nie zapomni o swoich bohaterach

mówił do odznaczonych prezes IPN dr Karol Nawrocki.

Krzyże Wolności i Solidarności przyznał Prezydent RP Andrzej Duda w uznaniu szczególnych zasług w działalności na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowanie praw człowieka w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Uroczystość odbyła się w historycznej Sali BHP w Gdańsku.

Lista odznaczonych:

1. Andrzej Stanisław Friedel
2. Mieczysław Grundo
3. Włodzimierz Kluk
4. Jerzy Tadeusz Kobyliński
5. Mieczysław Marian Koman
6. Wojciech Józef Kwidziński
7. Halina Lubińska
8. Wojciech Stanisław Mattik
9. Kazimierz Nowaczyk
10. Jan Pastor
11. Janusz Wacław Pelc
12. Jerzy Kazimierz Świtalski
13. Zbigniew Tomys
14. Hristo Toshev
15. Kazimierz Tusk
16. Mariusz Henryk Wilk
17. Andrzej Mirośław Zarębski

Odznaczeni pośmiertnie:

1. Tadeusz Józef Sukowski (odznaczenie odbiera żona Kamila Sukowska)
2. Izabela Kazimiera Świtalska (odznaczenie odbiera syn Marek Świtalski)
3. Krzysztof Zarębski (odznaczenie odbiera matka Alicja Zarębska)
4. Ks. Sylwester Zych (odznaczenie odbiera siostra Alicja Zych-Krasieńko)

Po uroczystości wręczenia odznaczeń Karol Guzikiewicz (przewodniczący Komisji Zakładowej Stoczni Gdańsk, członek Zarządu Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność”) przekazał prezesowi IPN dr. Karolowi Nawrockiemu wykazy uczestników strajku w Stoczni Gdańskiej im. Lenina w maju i sierpniu 1988 r. ułożone według wydziałów stoczniowych, wraz z informacjami dotyczącymi wysokości zasiłku strajkowego oraz listą uczestników strajku w Zakładzie Gazowniczym w Gdańsku w maju 1988 r.

Materiały pierwotnie były w posiadaniu Alojzego Szablewskiego, który przekazał je Karolowi Guzikiewiczowi, działaczowi gdańskiej Solidarności od września 1980 roku., który w 1988 r. strajkował pod przywództwem Alojzego Szablewskiego. Wspólnie tworzyli struktury legalne związku „Solidarności”

Stoczni Gdańskiej.

Otrzymane przez Oddziałowe Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Gdańsku dokumenty zostały przejęte w ramach projektu [Archiwum Pełne Pamięci](#) i stanowią niezwykle cenne uzupełnienie dotychczas posiadanych zbiorów pozwalające na pełniejsze przedstawienie strajku w Gdańsku w 1988 r.

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

ANDRZEJ STANISŁAW FRIEDEL

UR. 06.05.1957 R.

W stanie wojennym, wykorzystując sprzęt poligraficzny wywieziony z drukarni Zarządu Regionu NSZZ „Solidarność” w Gdańsku zajmował się drukiem nielegalnych wydawnictw. W dniu 13 lutego 1982 r. tymczasowo aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Gdańsku. 25 sierpnia 1982 r. skazany przez Sąd Marynarki Wojennej w Gdyni skazany na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Karę odbywał w Zakładzie Karnym w Potulicach, skąd został zwolniony 22 października 1982 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

MIECZYŚLAW GRUNDO

UR. 09.09.1965 R.

Uczestnik manifestacji 11 października 1982 r. na ulicy Kartuskiej w Gdańsku, podczas której doszło do starć z MO i ZOMO. Demonstracja spowodowana była przegłosowaniem przez komunistyczny Sejm ustawy o związkach zawodowych, delegalizującej NSZZ „Solidarność”. W dniu 11 października 1982 r. aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Gdańsku gdzie przebywał do 6 kwietnia 1983 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku zamienił areszt tymczasowy na dozór milicyjny.

Biogramy odznaczonych

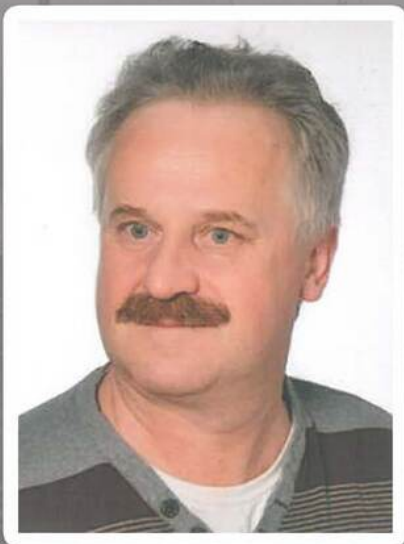
KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

WŁODZIMIERZ KLUK

UR. 25.03.1961 R.

Uczestnik strajku w sierpniu 1980 r. w Stoczni Gdańskiej jako członek ochrony, od września 1980 r. w NSZZ „Solidarność”. W latach 1982-1989 współpracownik Tajnej Komisji Zakładowej „Solidarności” Stoczni Gdańskiej, zbierał składki na Wydziale K1, które przekazywał TKZ, kolporter druków bezdebitowych. Współorganizator strajków w maju oraz sierpniu 1988 r. w Stoczni Gdańskiej, członek Komisji Wydziałowej, aż do ponownej legalizacji związku w kwietniu 1989 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

JERZY TADEUSZ KOBYLİŃSKI

UR. 16.07.1960 R. W GDAŃSKU

Przewodniczący Zarządu Uczelnianego Niezależnego Zrzeszenia Studentów podczas studiów na Politechnice Gdańskiej. Sympatyk Ruchu Młodej Polski, a także współautor licznych publikacji wydawanych w ramach oficyny wydawniczej „Nowa”. Współdziałał w akcjach podejmowanych przez Komitet Obrony Więzionych za Przekonania w Gdańsku. Internowany od 13 grudnia 1981 r. do 11 czerwca 1982 r. w Ośrodku Odosobnienia w Strzebielinku.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

Mieczysław Marian Koman

UR. 27.11.1957 R.

Pracownik Stoczni Północnej w Gdańsku. Po wprowadzeniu stanu wojennego uczestnik strajku w dniach 14-15 grudnia 1981 r. W latach 1982-1989 współpracownik podziemnych struktur „Solidarności” w Stoczni Północnej. Zaangażowany w działalność Kasy Wzajemnej Pomocy poprzez zbiórkę składek na pomoc rodzinom osób aresztowanych i internowanych. Kolporter prasy podziemnej m.in. gazetki stoczniowej „Wiadomości” oraz wydawnictw bezdebitowych.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

WOJCIECH JÓZEF KWIDZIŃSKI

UR. 26.10.1963 R.

Od 1981 r. współpracownik Ruchu Młodzieży Szkolnej Trójmiasta i uczestnik zjazdu założycielskiego Federacji Młodzieży Szkolnej w Warszawie. Po wprowadzeniu stanu wojennego działacz „Solidarności Młodych”. Od 1982 r. kolporter opozycyjnych wydawnictw. W latach 1987-1989 przewodniczący Niezależnego Zrzeszenia Studentów na Politechnice Gdańskiej oraz członek Międzyuczelnianej Komisji Koordynacyjnej NZS Gdańsk. Od 1988 r. publicysta artykułów w piśmie NZS PG „Polibuda”. Przewodniczący Komitetu Strajkowego i współorganizator strajku na Politechnice Gdańskiej w dniach 4-5 maja 1988 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

HALINA LUBIŃSKA

UR. 02.12.1948 R. W PRZYLASKACH

Pracownik Gdańskich Zakładów Radiowych „Unimor”. W sierpniu 1980 r. uczestniczka strajku. Współorganizatorka struktur NSZZ „Solidarność” w „Unimorze” i przewodnicząca Komisji Wydziałowej na Wydziale W1. Po delegalizacji NSZZ „Solidarność” kontynuowała działalność opozycyjną w podziemnych strukturach „S”. W latach 1982-1989 kolporterka wydawnictw bezdebitowych na wydziałach produkcyjnych „Unimoru” i uczestniczka akcji ulotkowych. Kilukrotnie zatrzymywana, poddawana rewizjom oraz wzywana na przesłuchania.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

WOJCIECH STANISŁAW MATTIK

UR. 30.05.1966 R.

Jako uczeń II LO w Sopocie w latach 1982-1984 organizował akcje malowania na murach haseł wolnościowych i wzywających do bojkotu wyborów do rad narodowych. Podczas jednej z nich 15 czerwca 1984 r. zatrzymany przez funkcjonariuszy MUSW w Sopocie, następnie tymczasowo aresztowany i osadzony w Areszcie Śledczym w Gdańsku, gdzie przebywał do 25 czerwca 1984 r. Od 1985 r. będąc studentem Uniwersytetu Gdańskiego zajmował się kolportażem wydawnictw bezdebitowych. W sierpniu 1988 r. organizował wsparcie dla strajkujących stoczniovców.

Biogramy odznaczonych

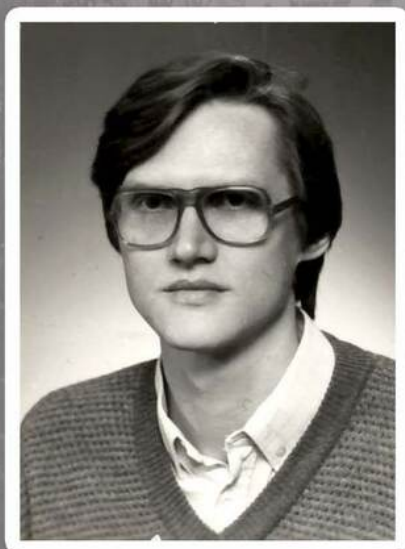
KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

KAZIMIERZ NOWACZYK

UR. 27.07.1952 R. W ELBLĄGU

Pracownik naukowy w Instytucie Fizyki Doświadczalnej na Uniwersytecie Gdańskim. 11 maja 1982 r. zatrzymany podczas rozlepiania ulotek nawołujących do demonstracji 13 maja 1982 r. Internowany w Ośrodku Odosobnienia w Iławie, a następnie od 21 czerwca 1982 r. w Ośrodku Odosobnienia w Kwidzynie. Zwolniony z internowania 19 lipca 1982 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

JAN PASTOR

UR. 29.03.1944 R. W CHODOWIE

Pracownik Stoczni Gdańskiej, gdzie brał udział w strajkach w grudniu 1970 r. oraz w sierpniu 1980 r. Po wprowadzeniu stanu wojennego i zdelegalizowaniu NSZZ „Solidarność”, uczestnik zebrań jej tajnych struktur. Zaangażowany w kolportaż podziemnej prasy i zbiórkę składek członków związku. Uczestnik demonstracji niepodległościowych oraz strajku w Stoczni Gdańskiej w 1988 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

JANUSZ WACŁAW PELC

UR. 03.09.1935 R. W JEZIERZANACH

Pracownik Centrum Techniki Okrętowej w Gdańsku, od 1980 r. członek zarządu NSZZ „Solidarność”. W latach 1983-1985 działacz podziemnych struktur NSZZ „Solidarność”. 10 czerwca 1983 r. podczas przeszukania jego mieszkania znaleziono broszury i ulotki „Solidarności”. W związku z tym został zatrzymany i osadzony w Areszcie Śledczym w Gdańsku. Areszt uchylono 26 lipca 1983 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

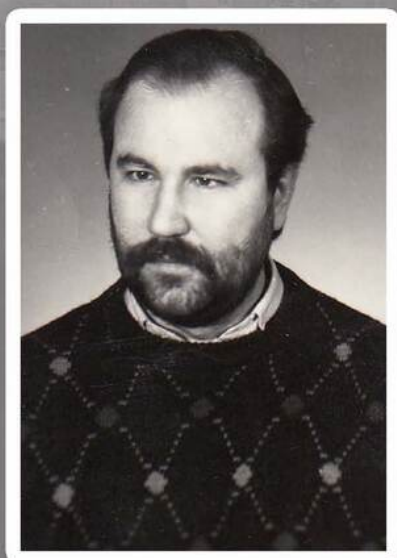
JERZY KAZIMIERZ ŚWITALSKI

UR. 28.09.1944 R. W INOWROCŁAWIU

Przewodniczący Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” oraz przewodniczący Prezydium Komisji Koordynacyjnej przedsiębiorstw zgrupowanych w CSZ „Centrostal” przy Krajowej Sekcji Hutnictwa NSZZ „Solidarność”. W lutym 1982 r. zwolniony z pracy za organizację strajku w „Centrostali” w grudniu 1981 r. W związku z działalnością związkową dwukrotnie zatrzymywany i aresztowany: od 16 czerwca do 17 listopada 1982 r. oraz od 28 marca do 6 sierpnia 1984 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

ZBIGNIEW TOMYS

UR. 23.03.1955 R. W GDYNI

Pracownik Gdynskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego, w sierpniu 1980 r. członek Komitetu Strajkowego, następnie wiceprzewodniczący Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego należał do grupy kolporterów podziemnych wydawnictw. W związku z działalnością związkową zatrzymany 17 kwietnia 1982 r., tymczasowo aresztowany, a następnie 5 maja 1982 r. skazany przez Sąd Marynarki Wojennej w Gdyni na 5 lat więzienia. Karę odbywał w Zakładzie Karnym w Potulicach. Zwolniony 2 marca 1983 r. na mocy ułaskawienia Rady Państwa.

Biogramy odznaczonych

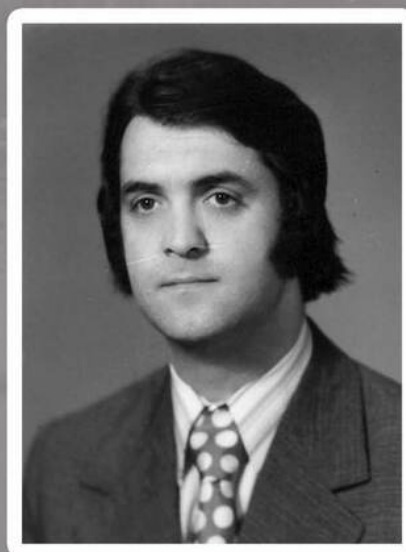
KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

HRISTO TOSHEV

UR. 03.08.1945 R.

Lekarz medycyny, obywatel Bułgarii i USA, przebywający w Polsce od 1977 r., pracownik Wojewódzkiego Szpitala w Bydgoszczy. Działacz Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” w szpitalu. Po wprowadzeniu stanu wojennego współpracownik podziemnych struktur zdelegalizowanego związku. Współorganizator podziemnej poligrafii, kolporter nielegalnych wydawnictw na terenie szpitala, współpracownik Prymasowskiego Komitetu Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom w Bydgoszczy. Zagrożony deportacją do Bułgarii w 1988 r. wyjechał z Polski, otrzymując azyl w USA.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

KAZIMIERZ TUSK

UR. 10.12.1957 R.

Pracownik Stoczni Gdańskiej. Uczestnik manifestacji ulicznej w Gdańsku 31 sierpnia 1982 r., podczas której został zatrzymany, a następnie skazany przez Kolegium ds. Wykroczeń na karę grzywny z zamianą na 16 dni aresztu. Internowany w obozie wojskowym w Chełmnie od 5 listopada 1982 r. do 3 lutego 1983 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

MARIUSZ HENRYK WILK

UR. 19.01.1955 R. WE WROCŁAWIU

Od lipca 1981 r. rzecznik prasowy Zarządu Regionu Gdańskiego NSZZ „Solidarność”. Redaktor pism opozycyjnych i kolporter materiałów antysocjalistycznych. Po wprowadzeniu stanu wojennego ukrywał się przed internowaniem. W związku z działalnością związkową dwukrotnie aresztowany i osadzany w Areszcie Śledczym w Gdańsku: od 11 grudnia 1982 r. do 21 lipca 1983 r. oraz od 26 kwietnia 1986 r. do 13 września 1986 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

ANDRZEJ MIROSŁAW ZARĘBSKI

UR. 07.07.1957 R. W GDYNI

Współzałożyciel i członek redakcji pisma NSZ „Reduta”, a także NSZZ „Solidarność” w Biurze Komisji Krajowej „Solidarność”. Współorganizator BIPS, redaktor naczelny Biuletynu Informacyjnego Komisji Krajowej. Internowany od 13 grudnia 1981 r. do 2 lutego 1982 r. w Ośrodku Odosobnienia w Strzebielinku. W latach 1983-1988 członek redakcji podziemnego „Przeglądu Politycznego”. W 1988 r. współredaktor i drukarz (poza stoczną) wydania strajkowego pisma „Solidarność” Stoczni Gdańskiej „Rozwaga i Solidarność”.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

TADEUSZ JÓZEF SUKOWSKI

UR. 12.03.1937 R. - ZM. 30.03.2022 R.

Pracownik naukowy Instytutu Hydrotechniki Politechniki Gdańskiej, od września 1980 r. członek NSZZ „Solidarność” w swoim miejscu pracy, przewodniczący Komisji Zakładowej. Po wprowadzeniu stanu wojennego podjął działalność opozycyjną na bazie zdelegalizowanego NSZZ „Solidarność”. Internowany od 12 maja 1982 r. do 10 lipca 1982 r. w Ośrodku Odosobnienia w Strzebielinku.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

IZABELA KAZIMIERA ŚWITALSKA

UR. 01.11.1948 R. W M. BARDO ZM. 21.05.2021

13 czerwca 1982 r. podczas manifestacji patriotycznej w Gdańsku zatrzymana, a następnie tymczasowo aresztowana i osadzona w Areszcie Śledczym w Gdańsku. Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku z 16 listopada 1982 r. skazana na karę 3 miesięcy aresztu, zwolniona 17 listopada z zaliczeniem tymczasowego aresztowania.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

KRZYSZTOF ZARĘBSKI

UR. 22.12.1955 R. - ZM. 02.07.2009 R.

Pracownik wydziału elektrostalowni Zakładów Mechanicznych „Zamech” w Elblągu. Internowany w 19 Batalionie Saperów w Unieściu od 5 listopada 1982 r. do 3 lutego 1983 r.

Biogramy odznaczonych

KRZYŻ WOLNOŚCI I SOLIDARNOŚCI

Ks. SYLWESTER ZYCH

UR. 19.05.1950 R. - ZM. 11.07.1989 R.

Od 1981 r., pełniąc posługę w parafii św. Anny w Grodzisku Mazowieckim krytykował w kazaniach wprowadzenie stanu wojennego i represje wobec działaczy opozycji. Od stycznia 1982 r. wspierał i udostępniał mieszkanie członkom podziemnej młodzieżowej organizacji Siły Zbrojne Polski Podziemnej. 5 marca 1982 r. został zatrzymany, tymczasowo aresztowany, a następnie skazany na karę 6 lat więzienia. 10 października 1986 r. zwolniony na mocy amnestii. Po wyjściu z zakładu karnego nie zaprzestał działalności opozycyjnej. Otrzymywał telefoniczne i listowne pogróżki pozbawienia życia. W nocy 11 lipca 1989 r. ciało ks. Zycha zostało znalezione na przystanku PKS w Krynicy Morskiej. Sekcja zwłok wykazała liczne obrażenia wskazujące na pobicie.

Biogramy odznaczonych

Pliki do pobrania

[Biogramy odznaczonych \(pdf, 3.23 MB\)](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Odznaczenia